

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยมีชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ อาศัยอยู่ตามภูเขาสูงหลายแห่ง เช่น ชาวเขาเผ่ามูเซอ เผ่ากระเหรี่ยง เผ่าม้ง เผ่าเย้า เป็นต้น ซึ่งมีความเชื่อและพิธีกรรมของตนเอง แต่ละเผ่าไม่เหมือนกัน (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว , หน้า 13 – 16)

ชาวเขาเผ่าม้ง หรือที่คนไทยเรียกว่าแม้วนั้น เป็นกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่สูงทางภาคเหนือของไทย เป็นชาวภูเขากลุ่มที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับสอง ในจำนวนชาวไทยภูเขาทั้งหมด ที่มีอยู่ อาศัยอยู่ในพื้นที่ 13 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน กำแพงเพชร ตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง สุโขทัย และเลย ซึ่งมีรากฐานวัฒนธรรม ประเพณีเป็นของตนเองมายาวนานจนได้รับขนานนามว่า “อิสระชนแห่งขุนเขา” (พันเอก (พิเศษ) สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา, 2548) ม้งมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในประเทศจีน แล้วอพยพหนีภัยการปกครองและปัญหาภายในประเทศจีนลงมาทางใต้เข้ามาในประเทศไทยประมาณปี พ.ศ. 2413 ด้วยการอพยพแทรกซึมแนวชายแดนบริเวณจังหวัดเชียงราย น่านและเลย ปัจจุบันกระจายอยู่ในเขตพื้นที่ 14 จังหวัดของไทย (ร้อยเอกรุ่งคุณ มหาปัญญาวงศ์, 2550) ชาวม้งนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ตามที่ลาดตอนบนภูเขาสูง มีลำห้วยและสันเขาใกล้หมู่บ้าน ม้งอาศัยอยู่ตามป่าเขาซึ่งการใช้ชีวิตแบบนี้ กลายเป็นค่านิยมต่าง ๆ ของคำว่า “ม้ง” อย่างเช่น “น้ำเป็นของปลา ไฟเป็นของนก ภูเขาเป็นของม้ง”, “ม้งหมายถึงอิสระชน”, “ถนนสุดสายที่ไหน หมู่บ้านม้งตั้ง อยู่ที่นี่” ฯลฯ (พิพิธพันธ์ชาวเขาออนไลน์ , 2552)

นับตั้งแต่มนุษย์ทุกคนเกิดมาจะถูกอิทธิพลของวัฒนธรรมครอบงำ ทำให้แต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ความแตกต่างนี้เป็นไปตามกลุ่มและตามเชื้อชาติ กระบวนการที่บุคคลรับวัฒนธรรมเข้าสู่ตน เป็นกระบวนการของการเรียนรู้โดยเรียนรู้จากสังคม เป็นกระบวนการที่เรียกว่ากระบวนการสังคมประกิต (Enculturation or Socialization) ที่เด็กต้องเรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ยังไร้เดียงสา โดยปกติจะเริ่มต้นภายในครอบครัวเป็นอันดับแรก แล้วค่อย ๆ ขยายวงกว้างออกไปถึงเพื่อนบ้าน โรงเรียนและสถาบันต่าง ๆ

องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษได้เคยทำในอดีต และสร้างความเป็นปึกแผ่นในสังคม ก็คือสิ่งที่เราเรียกว่า “วัฒนธรรม” เป็นสิ่งที่

เราต้องได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมา โดยอาศัยสถาบันต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดให้แก่สถาบันครอบครัว สถาบันทางสังคม รวมทั้งสถาบันทางการศึกษาด้วย (สุนันท์ พอดี, ผศ.ดร.อรสา โกศลานันท์กุล, รศ.ดร.สุรางค์ เมธาน, 2550) การกล่าวถึงชาวม้งว่ายึดถือวัฒนธรรมไทย หากแต่มี วัฒนธรรมย่อย (subculture) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนเผ่าม้ง ที่ยังยึดถือปฏิบัติจนถึงทุกวันนี้

คำว่า "วัฒนธรรม" นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย ดังนี้ สุพัตรา สุภาพ (2536 : 1 - 5) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง ข้อที่กำหนดให้มนุษย์ปฏิบัติเพื่อ เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านกาย วาจา ใจ ไปพร้อมกันทั้งหมดจะมีอย่างเดียวกันไม่ได้, พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ (2549) ได้ระบุไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียว, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2549) ให้ความหมายว่า ความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ, พัทยา สายหู (2549) ได้ให้ความหมาย วัฒนธรรมว่า หมายถึงแบบอย่าง ลักษณะชีวิตของแต่ละกลุ่มซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์และวิธีการต่างๆ ศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชธน (2538 : 16) กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมว่า "วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนแบบกันได้ จากความหมายของวัฒนธรรมดังกล่าว พอสรุปได้ดังนี้ วัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์สร้าง ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงข้อกำหนดให้มนุษย์ได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งด้าน กาย วาจา ใจ เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งได้เรียนรู้จากคนในสมัยก่อน สืบต่อกันมาเป็นประเพณี และวัฒนธรรม จึงเป็นทั้งความคิดเห็นและการกระทำ ปรากฏเป็นภาษา ความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี

โรงเรียนนั้นเกิดขึ้นก็เพื่อ ตอบสนองความต้องการของสังคมในด้านการสงวนรักษา วัฒนธรรม และปรับปรุงวัฒนธรรมให้ดีขึ้น (ศาสตราจารย์ดร. อารง บัวศรี, 2542, หน้า 65) ตามความคาดหวังของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และที่กรมวิชาการกำหนดไว้ พระราชบัญญัติสถานศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 ระบุข้อความที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ในการนำหลักสูตรไปใช้โดยตรง ซึ่งกำหนดไว้ว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแนวทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็น

สมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และตรงตามความต้องการของนักเรียน (มนนิภา ชูติบุตร, 2538, หน้า 16 – 18)

หลักสูตรที่สถานศึกษาสร้างขึ้นนั้น จึงมีความจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และสนองความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้นๆ จากจุดประสงค์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า รัฐมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างเยาวชนของชาติให้มีคุณสมบัติพร้อมที่จะเป็นพลเมืองดี มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการช่วยเหลือตนเองและ ประเทศชาติให้อยู่รอดปลอดภัยและมีความ เจริญก้าวหน้า ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวจะสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนสำคัญยิ่ง โดยการศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ต่าง ๆ ของนักเรียนและชุมชน เข้าใจลักษณะของ นักเรียนเป็นอย่างดี ด้านการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนต้องคำนึงถึงความ เหมาะสมถูกต้องและธรรมชาติของนักเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างหลักสูตร สถานศึกษาและการพัฒนางานด้านการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้และปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม (สุนันท์ พอดี, ผศ.ดร.อรสา โกศลานันทกุล, รศ.ดร.สุรางค์ เมรวาน, 2550)

ผู้ศึกษาค้นคว้าเป็นครูในโรงเรียนบ้านห้วยทรายทองเป็นเวลา 1 ปี 8 เดือน โรงเรียนบ้าน ห้วยทรายทองเปิดการศึกษาตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในหมู่บ้านห้วย ทรายทองผู้บริหารและครูเป็นคนสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย ทั้งหมด ผู้ศึกษาค้นคว้าและเพื่อนครู สังเกตเห็นว่านักเรียนชายมัธยมส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ไม่รับผิดชอบงานใน หน้าที่, ไม่ค่อยเชื่อฟังครูหญิงแต่กลับเชื่อฟังครูชายมาก ส่วนนักเรียนหญิงขยันทำงานในหน้าที่ รับผิดชอบทุกอย่างและทำแทนนักเรียนชาย ,นักเรียนชายมักหนีเรียน กระทำตามใจตนเองมาก และ ไม่ค่อยเคารพกฎระเบียบของโรงเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของ นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงว่ามีผลมาจากวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ที่ เกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับเพศชาย ของชนเผ่าม้งบ้านห้วยทรายทองหรือไม่ โดยคาดหวังว่า องค์ความรู้จากผลงานวิจัยในครั้งนี้โรงเรียนบ้านห้วยทรายทองจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการ วางแผนพัฒนาการศึกษา การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น และการบริหารโรงเรียน บนความแตกต่างของขนบธรรมเนียมประเพณี ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง และเป็นประโยชน์ต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการศึกษาวัฒนธรรม ประเพณีหรือเป็นแนวทางในการศึกษาชุมชน ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญแก่เพศชาย ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ้านห้วยทรายทอง
2. เพื่อศึกษาผลของวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญแก่เพศชาย ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ้านห้วยทรายทองที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโรงเรียนบ้านห้วยทรายทอง
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงของโรงเรียนบ้านห้วยทรายทอง

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพผสมเชิงปริมาณ ชื่อที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นชื่อสมมุติทั้งสิ้น เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพผสมเชิงปริมาณ

1. ด้านพื้นที่

โดยศึกษาที่หมู่บ้านห้วยทรายทอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากตัวผู้ศึกษาค้นคว้าเข้ามาเป็นครูหญิงสอนอยู่ในโรงเรียนบ้านห้วยทรายทองเป็นเวลา 1 ปี 8 เดือนแต่มีบ้านพักและวิถีชีวิตอยู่ในโรงเรียนเป็นส่วนมาก ไม่ค่อยได้มีปฏิสัมพันธ์กับชนเผ่าม้งในหมู่บ้าน ฉะนั้น การศึกษาค้นคว้าในชุมชนบ้านห้วยทรายทอง ครั้งนี้จึงมีความน่าเชื่อถือและปราศจากความลำเอียง นอกจากนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงไม่ต้องใช้เวลาในการฝังตัวในชุมชนและได้รับการไว้วางใจในฐานะเป็นครูในโรงเรียน

2. ด้านเนื้อหา

2.1 การศึกษาวัฒนธรรม การให้ความสำคัญกับเพศชาย ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ้านห้วยทรายทองเฉพาะที่เกี่ยวกับระบบความเชื่อ ค่านิยม , ประเพณี จารีต , กฎเกณฑ์ ทางด้านครอบครัว , ระบบการปกครอง และระบบเศรษฐกิจ เท่านั้น

2.2 พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน เฉพาะ ด้าน การเรียน จริยธรรม และการเป็นสมาชิกของสังคมโรงเรียน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้นคือ วัฒนธรรมการให้ความสำคัญแก่เพศชายของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ้านห้วยทรายทอง

3.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนภายในโรงเรียนบ้านห้วยทรายทอง ทั้งพฤติกรรมแต่ละบุคคล พฤติกรรมระหว่างบุคคลและพฤติกรรมกลุ่ม

4. ระยะเวลาที่ศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 30 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้าง หรือปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดหรือแนวทางปฏิบัติให้มนุษย์ได้ปฏิบัติเพื่อเกิดความเจริญงอกงามทั้งด้าน กาย วาจา ใจ เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งได้เรียนรู้จากคนในสมัยก่อน สืบต่อกันมาเป็นประเพณี และวัฒนธรรม จึงเป็นทั้งความความคิดเห็นและการกระทำ ปรากฎเป็นภาษา ความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายทอง

วัฒนธรรมการให้ความสำคัญแก่เพศชาย หมายถึง วัฒนธรรมในบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และแนวคิดที่ยกย่องผู้ชายเป็นใหญ่ หรือผู้นำ หรือปิตาธิปไตย หรือระบบอำนาจของผู้ชายที่ครอบงำหรือมีอิทธิพลต่อผู้หญิงผ่านสถาบันทางสังคม, การเมือง และเศรษฐกิจ และเป็นโครงสร้างสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากร ทั้งภายในและภายนอกบ้านที่สูงหรือเหนือกว่าผู้หญิง

พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ได้รับจากวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโรงเรียนบ้านห้วยทรายทอง ด้านการเรียนรู้ จริยธรรมและการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

พฤติกรรมบุคคล หมายถึง พฤติกรรมเฉพาะบุคคล ว่าบุคคลในสังคมรับรู้ตนเอง แสดงพฤติกรรมความเป็นตัวตนอย่างไร โดยใช้ตัวบุคคลเป็นหน่วยหลักในการวิเคราะห์พฤติกรรม และดูว่าอิทธิพลของสังคมหรือบุคคลอื่น (Social Influence) ทำให้บุคคลรับรู้และแสดงความเป็นตัวตนออกมามีพฤติกรรมอย่างไร มีอะไรเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงเช่นนั้น

พฤติกรรมระหว่างบุคคล หมายถึง การปะทะสัมพันธ์ระหว่าง 2 คนขึ้นไป หรือศึกษาถึงการปะทะสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิต และต้องพบบ่อย อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจ ยินดี สนุก ชื่นบาน มีความสุข อะไรก่อให้เกิด

ความทุกข์ร้อน ความพอใจ เสียใจ ไม่สบายอารมณ์ จะพิจารณาถึงโครงสร้าง การดำเนินการ อิทธิพลของกลุ่ม ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างกันและกัน อิทธิพลที่หล่อหลอมพฤติกรรมของคน ซึ่งโดยปกติแล้วอิทธิพลจะแสดงออกมาในรูปของเหตุการณ์ระหว่างบุคคล อิทธิพลทางสังคมเป็น ขบวนการ ความเชื่อ ปรัชญา ค่านิยม เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับจาก วัฒนธรรม ซึ่งเรียนรู้มากจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อาจเรียนรู้จาก พ่อ แม่ ครู ญาติ เพื่อน อื่น ๆ

พฤติกรรมกลุ่ม หมายถึง การกระทำของกลุ่มคนจำนวนมาก แต่พฤติกรรมกลุ่มอาจเกิดจากพฤติกรรมของแต่ละบุคคลก็ได้ ซึ่งหลาย ๆ คนช่วยกันทำ กลุ่มขนาดเล็กที่สุดคือ กลุ่มสองคน เมื่อบุคคล 2 คน อยู่ร่วมกันย่อมมีพฤติกรรมปฏิบัติแตกต่างไปจากเมื่อเขาแต่ละคนแยกกัน การที่บุคคลสองคนมีการกระทำร่วมกัน เราอาจศึกษาพฤติกรรมในแง่ของความสัมพันธ์ในแต่ละบุคคลที่มีต่ออีกคนหนึ่ง ในสถานการณ์นั้นเราสามารถศึกษาในแง่พฤติกรรมระหว่างบุคคลได้ด้วย แต่ถ้าเราพิจารณาลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่ม 2 คน ก็จะกลายเป็นการศึกษาพฤติกรรมในระดับกลุ่ม ปทัสถานเป็นเกณฑ์ของกลุ่มว่า ก่อตัวขึ้นได้อย่างไร มีผลต่อพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มอย่างไร

ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ได้แก่ ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งที่มีบ้านพักอาศัยหรือมีลูกหลาน อยู่ในโรงเรียนบ้านห้วยทรายทอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ใช้ทฤษฎีวิวัฒนาการและบุคลิกภาพ (Culture and Personality)
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม
4. ศึกษาผลงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับชาวม้ง
5. ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายทอง
 - 5.1 ประวัติความเป็นมาของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายทอง
 - 5.2 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านห้วยทรายทอง
6. วัฒนธรรมความเชื่อที่เกี่ยวกับการให้ความสำคัญแก่เพศชาย ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง
7. สภาพทั่วไปของโรงเรียนบ้านห้วยทรายทอง
 - 7.1 ประวัติโรงเรียน
 - 7.2 พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนของนักเรียนช่วงชั้น 2-3

ทฤษฎีวิวัฒนาการและบุคลิกภาพ (Culture and Personality)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาทฤษฎีวิวัฒนาการและบุคลิกภาพ (Culture and Personality) พบว่า วิวัฒนาการเป็นพฤติกรรมที่คนสร้างมาจากความคิดเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตน ถ้าคนส่วนใหญ่คิดเหมือนกัน ยอมรับพฤติกรรมแบบเดียวกัน พฤติกรรมนั้นก็กลายเป็นวัฒนธรรมของสังคมไป ใครสังกัดสังคมใด จะประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างที่สังคมนั้นกำหนดไว้ และสังคมนั้นก็จะมีแบบแผนวัฒนธรรมแบบเดียวกัน

โดยระบุว่าบุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกาได้รับกาปลูกฝังอบรมมาแต่เยาว์วัยอย่างไร (Mead 1927 และ 1928 อ้างอิงใน รศ.ดร.นียบพรรณ วรณศิริ, หน้า 107)

บุคคลจะได้รับการปลูกฝังอบรมสั่งสอนมาดี หมายถึงการที่มีผู้ใหญ่ที่เกิดก่อน ภูมิทัศน์ของวัฒนธรรมของสังคมมาดีแล้วสั่งสอนให้ผู้นั้นแสดงออกในกรอบของภูมิทัศน์ที่วัฒนธรรมกำหนดไว้ นั่นก็คือ การได้หลุดตัวจาก “แอ่งวัฒนธรรม” ของสังคมที่ผู้นั้นเติบโตขึ้นมา บุคลิกภาพของบุคคลขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ดังนั้น วัฒนธรรมมีองค์ประกอบเป็นระเบียบ ประเพณี ภูมิทัศน์ ค่านิยม ความเชื่อ โลกทัศน์ อุดมการณ์ ฯลฯ ก็จะเป็นตัวสร้างบุคลิกภาพของคนในสังคมหนึ่ง ๆ นั่นเอง

นักคิดที่สำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่ รุธ เบนดิกต์ (Ruth Benedict) และมาร์กาเร็ต มีด (Margaret Mead) งานศึกษาชิ้นสำคัญของเบนดิกต์ ชื่อ “Patterns of Culture” (1934) ศึกษาสังคมอเมริกัน-อินเดียน เน้นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมและการปรับตัวของปัจเจกบุคคล และได้เสนอความคิดเกี่ยวกับรูปลักษณะทางวัฒนธรรม (Cultural Configuration) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ถือว่าส่วนประกอบต่าง ๆ ของวัฒนธรรมมีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และรวมเป็นหนึ่งเดียว เบนดิกต์เชื่อว่า “ปัจเจกบุคคลและกระบวนการทางจิตวิทยาของปัจเจกบุคคลมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมด้วย”

ทฤษฎีนี้ใช้ได้ในการศึกษาสังคมสมัยใหม่ โดยศึกษาลักษณะประจำชาติ (National Character) ของสังคมต่างๆ เช่น อเมริกา ไทย ญี่ปุ่น เป็นต้น ประเด็นที่พบจากการศึกษาและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งอีกอย่างหนึ่ง คือ บุคลิกภาพที่มีคุณค่าในสังคมหนึ่งอาจกลายเป็นความผิดปกติทางจิตหรือเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนในอีกสังคมหนึ่งก็ได้

เอ็ดเกอร์ตัน (Edgerton) ได้ศึกษาชนเผ่าต่างๆ 4 เผ่าในแอฟริกาตะวันออก โดยแบ่งแต่ละเผ่าออกเป็นกลุ่มๆ ดังนี้ (1) กลุ่มเกษตรกร (2) กลุ่มเลี้ยงสัตว์ โดยพบว่า ชนเผ่าทั้ง 4 ต่างมีความแตกต่างในบุคลิกภาพ และพบอีกว่ากลุ่มทั้งสองประเภทจากเผ่าเดียวกันก็ยังคงมีความแตกต่างกันด้วย เช่น กลุ่มเลี้ยงสัตว์เป็นปัจเจกบุคคลมากกว่ากลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

มีด ได้เขียนหนังสือชื่อ “Coming of Age in Samon” (1928) โดยชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมส่วนรวมของชาวเกาะซามัวที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบ (Formalism) หรือการกำหนดพฤติกรรมอย่างเคร่งครัดแน่นอนตายตัว ทำให้ปัจเจกบุคคลมีทางเลือกน้อยลง

โดยสรุปแล้วเนื้อหาของสาระของทฤษฎีวิวัฒนาการและบุคลิกภาพนี้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับบุคลิกภาพ เพราะเชื่อว่าวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยในการปรับตัวของปัจเจกบุคคล ขณะเดียวกันบุคลิกภาพก็อาจเป็นเครื่องมือช่วยให้วัฒนธรรมและสังคมดำรงอยู่ได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ที่ศึกษาว่าวัฒนธรรมการให้ความสำคัญแก่เพศชายของชาวไทยภูเขา เผ่าม้งที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยทรายทอง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศ

ปราณี วงษ์เทศ (2544, หน้า 5) ได้ศึกษาเรื่องเพศทางมนุษยวิทยาและแนวคิดทฤษฎีในหนังสือเรื่องเพศและวัฒนธรรม กล่าวถึงความแตกต่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศว่า ทุกหนทุกแห่งจะพบว่า ผู้หญิงถูกกีดกันออกจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการเมืองที่สำคัญ เนื่องจากบทบาทของความเป็นแม่ และภรรยาจะสัมพันธ์กับอำนาจที่น้อยกว่า หรือว่ามีสิทธิพิเศษน้อยกว่าบทบาทของผู้ชาย และการผูกขาดอำนาจทางสังคมของผู้ชายในเกือบทุกสังคมทั่วโลก และยังคงสรุปให้เห็นชัดยิ่งขึ้น

1. ระบบเครือญาติและการแต่งงาน พบว่า 75 % ของสังคมทั่วโลก ผู้หญิงจะย้ายเข้าไปอยู่ในสังคมของสามี เข้าไปอยู่ในครอบครัวของฝ่ายชายตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบ ต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ต้องยอมอยู่ใต้อำนาจของครอบครัวสามีอย่าง ไร้ญาติคอยดูแลยามทุกข์ยาก
2. การสืบสกุล เด็ก ๆ จะสืบสกุลข้างพ่อมากกว่าข้างแม่ถึง 5 เท่า การแต่งงานที่มีคู่สมรสได้มากกว่าหนึ่งคน ก็พบมากในเพศชายมากกว่าเพศหญิง การแต่งงานมักเป็นการแลกเปลี่ยนผู้หญิงในหมู่เพศชาย โดยฝ่ายชายมักจ่ายค่าสินสอดให้ฝ่ายหญิง
3. ระบบการเมือง แสดงให้เห็นลักษณะเหลื่อมล้ำทางเพศอย่างเห็นได้ชัด เช่นการเป็นผู้นำหมู่บ้าน หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าเผ่า กษัตริย์ ผู้นำประเทศ มักเป็นชายมากกว่าหญิง แสดงให้เห็นอำนาจในการตัดสินใจอยู่ในมือของเพศชายมากกว่าเพศหญิง
4. ระบบความเชื่อและศาสนา หมอผีผู้มีอำนาจในทางไสยศาสตร์เวทมนต์คาถามักเป็นชายมากกว่าหญิง ในหลายสังคม ชนเผ่า เพศหญิงถูกมองว่าเป็นเพศที่สกปรกมีมลทินตรงข้ามกับอสุจิของเพศชายที่เป็นสัญลักษณ์ของการเจริญพันธุ์และถูกนำไปใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาที่ช่วยเร่งไว้ผลผลิตทางการเกษตร

5. การแบ่งหน้าที่ในการทำงาน การแบ่งแยกงาน ผู้หญิงจะทำงานหนักเท่าหรือมากกว่าผู้ชายตั้งแต่ดูแลบ้านเรือน เลี้ยงลูก หักล้างล้างพง ผ่าฟัน ทำอาหาร แต่ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นแม่บ้านแม่เรือน ในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว เป็นผู้สมควรมีสิทธิอำนาจการเป็นหัวหน้าครอบครัว

หนังสือการศึกษาบทบาทชายหญิง ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่ปรากฏในครอบครัวและสังคมโดยทั่วไปเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relation) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีความเหลื่อมล้ำกัน เนื่องจากบทบาทภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ การควบคุมการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนอำนาจในการตัดสินใจที่แตกต่างกันระหว่างชายหญิง และ“ระบบชายเป็นใหญ่” (patriarchy) หมายถึงกฎการปกครองโดยบิดาและผู้อาวุโส (the rule of the father or the “patriarchy”) ใช้อธิบายลักษณะของครอบครัวที่ถือเอาฝ่ายชายเป็นใหญ่ เป็นผู้นำ หรือเป็นหัวหน้าครอบครัว ในปัจจุบันมีการนำมาใช้ในความหมายที่กว้าง ครอบคลุม 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ฝ่ายชายมีอำนาจครอบงำฝ่ายหญิง (male domination) ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ฝ่ายชายอยู่เหนือฝ่ายหญิง (the power relationship) และลักษณะที่หมายถึงระบบ (system) ที่ฝ่ายหญิงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบฝ่ายชายในทุกด้าน เช่นเดียวกับวัฒนธรรมของชาวม้ง

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

พฤติกรรมทางสังคม แมคกินนี่ส์ (Mc.Ginnies อ้างอิงใน สถิตี วงศ์สุวรรณค์, 2529, หน้า 31) ได้นิยามพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคมเกิดจากอิทธิพล 2 อิทธิพล หรือมากกว่านั้น ก่อให้เกิดการกระทำ และส่งเสริมการกระทำของกันและกัน จะเป็นโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม แท้จริงแล้วพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์มีลักษณะกระทำต่อเนื่องกัน แบ่งเป็น 3 ระดับ

1. พฤติกรรมของปัจเจกบุคคล พฤติกรรมทางสังคมในขั้นนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมเฉพาะบุคคล เพื่อดูว่าบุคคลในสังคมแสดงพฤติกรรมกันอย่างไร โดยใช้ตัวบุคคลเป็นหน่วยหลักในการวิเคราะห์พฤติกรรม และดูว่าอิทธิพลของสังคมหรือบุคคลอื่น (Social Influence) ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างไร มีอะไรเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงเช่นนั้น

2. พฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง 2 คนขึ้นไป หรือศึกษาถึงการปะทะสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิต และต้องพบบ่อย อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจ ยินดี สนุก ชื่นบาน มีความสุข อะไรก่อให้เกิดความทุกข์ร้อน ความพอใจ เสียใจ ไม่สบายอารมณ์ จะพิจารณาถึงโครงสร้าง การดำเนินการ อิทธิพลของกลุ่ม ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างกันและกัน อิทธิพลที่หล่อหลอมพฤติกรรมของคน ซึ่งโดย

ปกติแล้วอิทธิพลจะแสดงออกมาในรูปของเหตุการณ์ระหว่างบุคคล อิทธิพลทางสังคมเป็นกระบวนการ ความเชื่อ ปรัชญา ค่านิยม เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ส่วนใหญ่ได้รับจากวัฒนธรรม ซึ่งเรียนรู้มาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อาจเรียนรู้จาก พ่อ แม่ ครู ญาติ เพื่อนอื่น ๆ

3. พฤติกรรมกลุ่ม พฤติกรรมแบบนี้เป็นพฤติกรรมที่บุคคลเดี่ยวกระทำไม่ได้ต้องเกิดจากการกระทำของคนจำนวนมาก แต่พฤติกรรมกลุ่มอาจเกิดจากพฤติกรรมของแต่ละบุคคลก็ได้ ซึ่งหลาย ๆ คนช่วยกันทำ กลุ่มขนาดเล็กที่สุดคือ กลุ่มสองคน เมื่อบุคคล 2 คน อยู่ร่วมกันย่อมมีพฤติกรรมปฏิบัติแตกต่างไปจากเมื่อเขาแต่ละคนแยกกัน การที่บุคคลสองคนมีการกระทำร่วมกัน เราอาจศึกษาพฤติกรรมในแง่ของความสัมพันธ์ในแต่ละบุคคลที่มีต่ออีกคนหนึ่ง ในสถานการณ์นั้น เราสามารถศึกษาในแง่พฤติกรรมระหว่างบุคคลได้ด้วย แต่ถ้าเราพิจารณาลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่ม 2 คน ก็จะกลายเป็นการศึกษาพฤติกรรมในระดับกลุ่มปทัสถานเป็นเกณฑ์ของกลุ่มว่า ก่อตัวขึ้นได้อย่างไร มีผลต่อพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มอย่างไร (สถิติ วงศ์สวรรค์, 2529, หน้า 31-34)

ผลการศึกษาแนวคิดพฤติกรรมทางสังคม พอสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมเป็นการแสดงออกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคล ระหว่างบุคคลและกลุ่ม พฤติกรรมที่แสดงมีอิทธิพลทางสังคมเป็นตัวการ ซึ่งได้รับจากวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน หากแต่ส่วนประกอบสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมยังมี ระยะเวลา ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนกฎเกณฑ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม ดังกล่าว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางสาวรองทอง สุดประเสริฐ (2551) ได้วิจัยเรื่อง การปรับความสัมพันธ์ระหว่างเพศของผู้หญิงมั่งค้ำผ้าใยกันยง: จากหมู่บ้านสู่ตลาดค้ำผ้า พบว่า เมื่อผู้หญิงมั่งกลายเป็นแม่ค้ำผ้า ทำให้ผู้หญิงคุ้นเคยและชินกับพื้นที่สาธารณะมากยิ่งขึ้น การก้าวเข้ามาในพื้นที่สาธารณะของผู้หญิงส่งผลให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ในลักษณะใหม่ผู้หญิงมั่งยังอาศัยโครงสร้างความสัมพันธ์ของผู้ชายเป็นเครื่องมือในการใช้อำนาจต่อรองและเปิดพื้นที่ทางสังคม แม้ว่าผู้หญิงเข้ามามีบทบาทหลักทางเศรษฐกิจมากขึ้น แต่พวกเขาไม่ได้มีอำนาจต่อรองระหว่างเพศอย่างเบ็ดเสร็จ ผู้หญิงแต่ละชนชั้นมีสถานภาพในบ้านดีขึ้น มีโอกาสควบคุมทรัพยากรภายในครัวเรือนมากขึ้น แต่พวกเขาได้มีสถานภาพที่ดีเยี่ยมผู้ชาย ชีวิตของแม่ค้ำผ้า พวกเขาได้มีรายได้ โยง บงการครอบครัวอยู่เบื้องหลังชีวิตของผู้หญิงแต่ละคน คือ โครงสร้างการให้คุณค่าชายเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นตัวกำหนดสถานภาพ บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน

จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงค่านิยม ความฝังแน่นเรื่องให้ความสำคัญแก่เพศชาย ของชาวเขาเผ่าม้ง ที่สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยของผู้ศึกษาค้นคว้าว่า ชาวเขาเผ่าม้งมี วัฒนธรรมให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง

นางสาวสุรางค์ วรรณสมบัติ (2532) ได้วิจัยเรื่อง ประวัติและสภาพความเป็นอยู่ของ ชาวเขาเผ่าแม้ว (ม้ง) บ้านเข็กน้อย กิ่งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ชาวเขา เผ่าม้งมีความเชื่อ ความเป็นอยู่และการแต่งกายประเพณี เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และยังยึดมั่น ปฏิบัติอย่างเหนียวแน่น แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความสำคัญกับเพศชาย เช่นค่านิยมที่ สำคัญ คือ ชาวเขาเผ่าม้งจะมีการสืบสกุลทางฝ่ายชาย บุตรชายจะเป็นผู้สืบทอดหน้าที่เกี่ยวกับ พิธีกรรมของครัวเรือนต่อจากบิดาซึ่งพิธีกรรมหลายอย่างที่ผู้หญิงไม่สามารถทำได้ ชาย มักเป็น เสียงสุดท้ายในการตัดสินใจที่สำคัญ ๆ ของครัวเรือน ส่วนข้อห้ามด้านการแต่งงานและการเกี่ยว พาราสี นั้นในกรณีที่ประสบพบเห็นอาทิเช่นการขูดสาว คนนอกไม่พึงเข้ายุ่งเกี่ยวกับ แม่จะได้รับ การร้องขอจากฝ่ายหญิงให้ช่วยเหลือ และข้อห้ามเกี่ยวกับฤกษ์ยามและโชคลาภ ระบุว่า ในงาน เลี้ยงต่าง ๆ ผู้ชายจะรับประทานก่อน เมื่อผู้ชายรับประทานเลี้ยงเสร็จจะถึงรอบของผู้หญิง

จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและค่านิยมของชาวเผ่าม้งที่ยังยึดถืออย่าง เหนียวแน่นในเรื่องให้ความสำคัญแก่เพศชายมาก เช่น การสืบสกุลทางฝ่ายชาย ผู้ประกอบ พิธีกรรมต้องเป็นเพศชาย และการให้เกียรติการรับประทานอาหารในวาระโอกาสสำคัญก็ให้เพศ ชายรับประทานอาหารก่อนแล้วจึงเป็นเพศหญิงรับประทานที่หลัง

นางยุภา ภัทรเคหะ (2551) ได้วิจัยเรื่อง ความเชื่อเรื่องอาหารและการปฏิบัติตัวหลัง คลอดของหญิงชาวเผ่าม้งผลการศึกษาพบว่า หญิงหลังคลอดชาวเผ่าม้งมีความเชื่อในการรับประทาน อาหารและการปฏิบัติตัวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ถ่ายทอดต่อกันมาอย่างเคร่งครัด โดยหลัง คลอดผู้หญิงชาวเผ่าม้งจะอยู่เดือนเป็นเวลา 1 เดือน อาหารที่รับประทานได้มีเฉพาะข้าวสวย ไก่ต้ม และไข่น้ำโรยด้วยพริกไทยป่นซึ่งปรุงสุกใหม่ ต้มน้ำอุ่น สวมใส่เสื้อผ้าหนาๆ แขนยาว สวมหมวก และถุงเท้าเพื่อให้ร่างกายอบอุ่น อาบน้ำสระผมด้วยน้ำอุ่น ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการพักผ่อน นอนใน ท่าศีรษะสูงใช้ผ้าผืนยาวรัดหน้าท้อง ห้ามเข้าบ้านผู้อื่น ไม่ตากผ้าอ้อมนอกร้าน รวมทั้งมีการ ประกอบ พิธีกรรมต่างๆ เพื่อดูแลปกป้องมารดาและบุตรให้ปลอดภัย และเชื่อว่าพิธีกรรมเหล่านั้น จะช่วยให้บุตรมีการเจริญเติบโตดีมีสุขภาพแข็งแรง

นอกจากความเชื่อเรื่องอาหารที่รับประทานและการปฏิบัติตัวหลังคลอดแล้ว ชาวเผ่าม้งยังมึ การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อของชนเผ่าเพื่อปกป้องคุ้มครองบุตร ได้แก่ พิธีสู่ขวัญ และตั้งชื่อ เป็นการเช่นไหว้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับและแจ้งให้ทราบว่ามีสมาชิกเกิดใหม่ในครอบครัว

ขอให้ช่วยปกป้องคุ้มครองรักษาให้ปลอดภัย มีสุขภาพแข็งแรง รวมทั้งเช่นให้ช่วยขอบคุณพ่อเกิดแม่เกิดที่ส่งบุตรมาเกิด พิธีโกนผม เป็นการโกนผมของบุตรโดยพ่อหรือแม่ ชาวม้งเชื่อว่าพิธีโกนผมบุตรทำให้บุตรเป็นคนกล้าไม่ตกใจง่าย ไม่กลัวเสียงดัง และยังเชื่อว่าผมที่ขึ้นใหม่จะดกดำและสวยงาม พิธีกรรมลงผี (อ้วนเน้ง) กระทำเมื่อบุตรอายุครบ 1 เดือน เพื่อแจ้งให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับและสิ่งศักดิ์สิทธิ์รับทราบและขอช่วยปกป้องคุ้มครองรักษาบุตรให้ปลอดภัย เมื่อประกอบพิธีนี้แล้วเสร็จจึงสามารถนำบุตรไปนอกบ้านได้ ผู้ทำพิธีกรรมนี้คือผู้อาวุโสเพศชายซึ่งมีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมประจำตระกูลแซ่

จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงค่านิยม ให้ความสำคัญแก่เพศชาย เช่น ผู้ประกอบพิธีกรรมแจ้งให้บรรพบุรุษทราบว่ามีการเกิดใหม่ต้องเป็นเพศชาย และผู้ทำพิธีกรรมต้องเป็นเพศชายเท่านั้น

นางสาววิไล เลาอย่าง (2550) วัฒนธรรมอาหารของชาวม้ง : อดีตและปัจจุบัน พบว่าครอบครัวชาวม้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอดีตทั้งหมดปรุงอาหารกินเองทุกวันโดยมีผู้หญิงเป็นผู้รับผิดชอบ ในการเตรียม การปรุง การจัดเสิร์ฟ และการกินทั้งหมด การเตรียมอาหารในชีวิตประจำวันและอาหารในโอกาสพิเศษเหมือนกัน คือ ผักและเนื้อสัตว์จะนำมาล้างให้สะอาดหั่นขนาดตามที่ต้องการก่อนนำไปปรุงอาหารต่อไป ในอดีตเครื่องปรุงรส คือ น้ำมันหมู น้ำมันดอกฝิ่น เกลือ น้ำอ้อย และพริกไทยดำ

ส่วนปัจจุบันผู้หญิงยังเป็นผู้รับผิดชอบ ในการเตรียม การปรุง การจัดเสิร์ฟ และการกินทั้งหมดเช่นกัน มีการเรียนรู้วิธีการปรุงอาหารที่หลากหลายมากขึ้น จากการดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ และประสบการณ์การกินอาหารจากร้านอาหารในเมือง ปัจจุบันเครื่องปรุงรสที่ใช้มากขึ้นกว่าสมัยก่อนได้แก่ น้ำมันหมู น้ำมันพืช เกลือ น้ำตาล ผงชูรส น้ำมันหอย ซีอิ๊วขาว ซีอิ๊วดำ และพริกไทยดำ วิธีการปรุง มี การต้มจืด ต้มยำ การผัด การทอด และการย่างการจัดเสิร์ฟอาหารในอดีตและปัจจุบันทั้งอาหารประจำวันและอาหารในโอกาสพิเศษ การจัดเสิร์ฟอาหารต้องทำในขณะที่อาหารยังร้อนอยู่ โดยตักอาหารทุกอย่างใส่จานหรือชามให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวหาคครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนมาก ผู้ชายในครอบครัวต้องรับประทานอาหารก่อน ส่วนครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกน้อยรับประทานอาหารพร้อมกันทั้งชายและหญิงยกเว้นการรับประทานอาหารในโอกาสพิเศษที่ยังคงให้เกียรติผู้ชายกินอาหารก่อนผู้หญิง

จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงค่านิยม ให้ความสำคัญแก่เพศชาย ได้แก่ การให้เกียรติผู้ชายรับประทานอาหารก่อนในวาระโอกาสสำคัญและในครอบครัวใหญ่ก็ให้เพศชายรับประทานอาหารก่อนเพศหญิง

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. เชิงคุณภาพ

1.1 ชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทอง มีวัฒนธรรมให้ความสำคัญแก่เพศชายมากกว่า เพศหญิงตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1) ระบบเครือญาติและการแต่งงาน ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายทอง ผู้หญิงจะย้ายเข้าไปอยู่ในสังคมของสามี เข้าไปอยู่ในครอบครัวของฝ่ายชายตกอยู่ในสภาพ เสียเปรียบ ต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ต้องยอมอยู่ใต้อำนาจของครอบครัวสามี

2) ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายทอง เด็ก ๆ จะสืบสกุลข้างพ่อ การแต่งงานที่มีคู่สมรสได้มากกว่าหนึ่งคน ก็พบมากในเพศชายมากกว่าเพศหญิง

3) ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายทองมีระบบการเมือง เช่นการเป็นผู้นำ หมู่บ้าน หัวหน้ากลุ่ม มักเป็นชายมากกว่าหญิง แสดงให้เห็นอำนาจในการตัดสินใจอยู่ในมือของ เพศชายมากกว่าเพศหญิง

4) ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายทองมีระบบความเชื่อและศาสนา หมอผี ผู้มีอำนาจในทางไสยศาสตร์เวทมนต์คาถามักเป็นชายมากกว่าหญิง

5) ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายทองมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน การแบ่งแยกงาน ผู้หญิงจะทำงานหนักเท่าหรือมากกว่าผู้ชายตั้งแต่ดูแลบ้านเรือน เลี้ยงลูก หักไร่ถาง พง ผ่าฟัน ทำอาหาร แต่ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นแม่บ้านแม่เรือน ในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้หาเลี้ยง ครอบครัวย เป็นผู้สมควรมีสิทธิอำนาจการเป็นหัวหน้าครอบครัว

1.2 วัฒนธรรมการให้ความสำคัญแก่เพศชายของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง มีผลต่อ พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยทรายทอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

2. เชิงปริมาณ

2.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงโรงเรียนบ้านห้วยทรายทองมีพฤติกรรมที่ แตกต่างกัน

2.2 นักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยทรายทองมีความยึดมั่นในวัฒนธรรมการให้ ความสำคัญแก่เพศชาย

วิธีการดำเนินการศึกษาข้อมูล

ใช้วิธีการเชิงปริมาณผสมเชิงคุณภาพโดยมี

1. กระบวนการเชิงคุณภาพในการศึกษาวัฒนธรรมให้ความสำคัญแก่เพศชาย ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยทรายทองมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นตอนการเตรียมการสู่สนามศึกษาค้นคว้า

- 1) ในการเลือกสนาม ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้พื้นที่หมู่บ้านห้วยทรายทองเป็นสนามศึกษาค้นคว้า โดยศึกษาจากผู้รู้ในหมู่บ้าน และผู้ปกครองของนักเรียน
- 2) ในการเตรียมตัวเข้าสนาม ผู้ศึกษาค้นคว้าเตรียมความพร้อมในด้านเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก แบบสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง
- 3) สร้างแบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ แต่มีโครงสร้าง
- 4) การเข้าสนาม จะให้นักเรียนพาไปเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่อง วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ พร้อมบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์และบันทึกประจำวัน

1.2 การลงพื้นที่สนามศึกษาค้นคว้าเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล

- 1) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน โดยการแนะนำอย่างเปิดเผยกับผู้ใหญ่บ้านว่าจะขออนุญาตเข้ามาทำการศึกษาค้นคว้าและสอบถามความมุ่งในเรื่อง วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ของชาวม้งภายในหมู่บ้านห้วยทรายทอง
- 2) การรวบรวมข้อมูลต่างๆ โดยการสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการโดยบันทึกข้อมูลทันทีที่สัมภาษณ์เสร็จและ บันทึกข้อมูลประจำวัน ลงในแบบบันทึกประจำวันจนข้อมูลมากพอที่จะสรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้
- 3) จัดทำประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) โดยเชิญผู้ชำนาญการด้านวัฒนธรรมประเพณี ของชาวม้งในหมู่บ้านห้วยทรายทองจำนวน 5 คน บริเวณหน้าบ้านลุงจาง แซ่ลี่ หนึ่งในผู้เข้าร่วมประชุม สอบถามประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมการให้ความสำคัญของเพศชายของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งและจดบันทึก โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - เชิญผู้ชำนาญการด้านวัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้านห้วยทรายทองจำนวน 5 ท่าน ประชุมกลุ่มโดยปรึกษาผู้เข้าร่วมประชุมถึงเวลาที่ทุกคนว่างและกำหนดวันเวลาทำการประชุมเฉพาะกลุ่มและนัดประชุมเฉพาะกลุ่ม ล่วงหน้า โดยแจ้งประเด็นที่สัมภาษณ์ล่วงหน้า
 - เตรียมหัวข้อในการสัมภาษณ์ และอุปกรณ์ในการบันทึกมีสมุด ปากกา กล้องถ่ายรูป เครื่องอัดเสียง

- จัดการประชุม โดยผู้ศึกษาค้นคว้าเป็นผู้ดำเนินการ (Moderator) ป้อนคำถาม ให้ทุกท่านได้แสดงมุมมองของทุก ๆ คนในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมการให้ความสำคัญของเพศชาย และผู้ช่วยศึกษาค้นคว้าจัดบันทึกทันที (นิศา ชูโต, 2551, หน้า 84)

- เมื่อได้คำตอบในแต่ละประเด็น จะมีการอ่านข้อสรุปให้กลุ่มฟังอีกครั้ง เพื่อสอบถามว่าข้อสรุปถูกต้องหรือไม่

1.3 การกำหนดแหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1) ชาวบ้านหมู่บ้านห้วยทรายทอง	23 คน
2) นักเรียน	76 คน
3) ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบ้านห้วยทรายทอง	13 คน
4) ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ที่ได้รับการยอมรับเรื่องความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ้านห้วยทรายทองจำนวน	5 คน

1.4 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) เครื่องมือของงานศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพ
- 2) แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการแต่มีโครงสร้าง แบบบันทึกประจำวัน กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง
- 3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ อย่างไม่เป็นทางการ บันทึกเก็บภาพ และเสียง และจัดบันทึกทันทีที่การสัมภาษณ์สิ้นสุด
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูลตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) และใช้ทฤษฎีสันับสนุนแบบ (Deduction)
- 5) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation)

2. งานการศึกษาค้นคว้าเชิงปริมาณ เครื่องมือ ได้แก่

2.1 แบบสอบถามนักเรียนประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้ผู้ตอบเลือกตอบ (Checklist)
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของตนเอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ วิธีการ ของลิเคิร์ต (Likert) (นพดล ภูลีจันทร์, 2546) และได้กำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

คะแนน	5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนน	4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
คะแนน	3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
คะแนน	2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
คะแนน	1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

2.2 แบบสอบถามครูเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้ผู้ตอบเลือกตอบ (Checklist)
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของตนเอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ วิธีการ ของลิเคิร์ต (Likert) (นพดล ฐิติจันทร์, 2546) และได้กำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

คะแนน	5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนน	4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
คะแนน	3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
คะแนน	2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
คะแนน	1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

2.3 แบบสำรวจการปฏิบัติตามวัฒนธรรมชาววังของนักเรียนชายและหญิงนำผลของการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมการให้ความสำคัญกับความเป็นผู้ชายมาสร้างแบบสำรวจความเชื่อที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมของนักเรียน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาค้นคว้าประมวลผลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

2.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2.4.2 วิเคราะห์ระดับพฤติกรรมทางสังคมด้วยการประเมินตนเอง ของนักเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อรายด้าน และในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

2.4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่า t-test

การนำเสนอข้อมูล

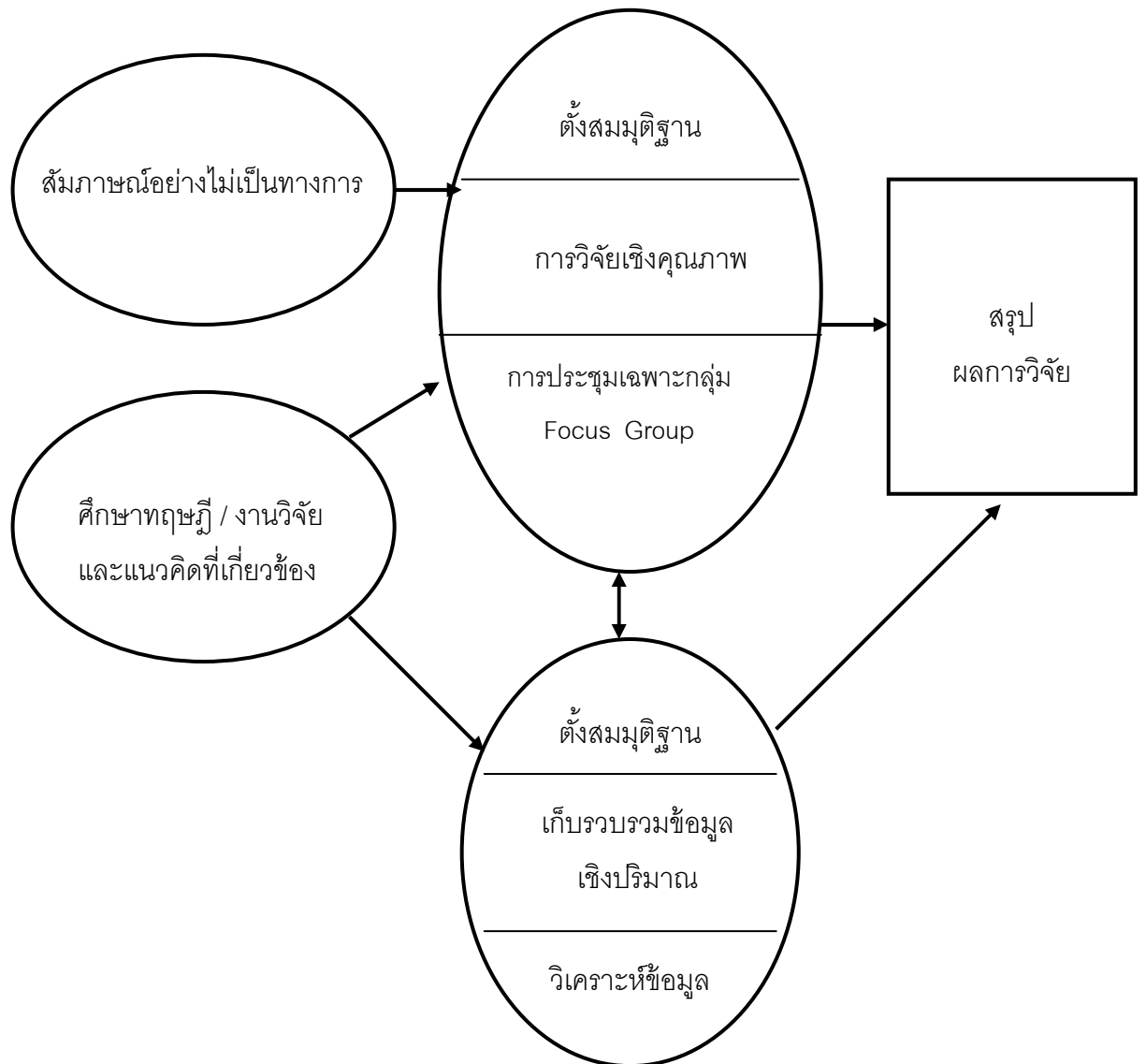
การนำเสนอข้อมูลในงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

(1) ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้การบรรยาย มีภาพประกอบ และข้อมูลหรืองานวิจัยสนับสนุนความคิด สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพในบทที่ 2, 3

(2) ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้ตารางและสถิติพรรณนา สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ในบทที่ 4

(3) บทที่ 5 จะเป็นการสรุปรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อตอบปัญหาการศึกษาค้นคว้า

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า